

Amsterdam — getuigt van schrijvers voorliefde voor dit onderwerp.

De beperking, die de schrijver bij de eerste uitgave reeds met betrekking tot de hygiëne van den arbeider had betracht, heeft hij zich bij den tweeden druk zelfs in sterkere mate opgelegd. Terecht zag HEIJERMANS in, dat de hygiënische maatregelen in den strijd tegen de gevaren van het beroep niet op deugdelijke wijze voor behandeling vatbaar zijn zonder een bewerking van de grondslagen van de bedrijfshygiëne en haar toepassingen onder Nederlandsche omstandigheden. Mij dunkt, ook ten aanzien van dit onderwerp is er behoefte aan een Nederlandsch boek, dat den bedrijfshygiënist methodisch en technisch zal inlichten over de in de laatste jaren zoo vlijtig bestudeerde vraagstukken van ventilatie en verlichting van fabrieken en werkplaatsen; over veiligheidsmaatregelen; over inrichting en beheer van latrines, wasch- en badgelegenheden, schaftlokalen; over vermoeienis, doelmatige arbeidswijzen, psychotechniek en beroepskeuze; over de organisatorische en wettelijke hulpmiddelen, waarover de Nederlandsche staat in het belang van de bestrijding van beroepsziekten en ongevallen beschikt.

Ik spreek dan ook de wensch uit, dat de schrijver bij de bewerking van een zeker spoedig te verwachten derden druk lust en gelegenheid moge vinden in die richting zijn taak uit te breiden; de leer der beroepsongevallen, die onverbrekkelijk met de bedrijfshygiëne samenhangt, vindt dan tevens haar kader.

J. J. VAN LOGHEM.

FR. KRAUS, *Allgemeine und spezielle Pathologie der Person*. Klinische Syzygiologie. Besonderer Theil I. Tiefenperson. GEORG THIEME'S Verlag. Leipzig, 1926. Prijs: 18 mark, geb. 21 mark.

Dit boek, reeds voorafgegaan door een algemeen gedeelte, is het levenswerk van een geleerde, die staande te midden van de kliniek, een open oog en oor hield voor de groote gebeurtenissen op biologisch en physico-chemisch gebied en al deze gegevens vereenigde tot een soort van klinisch monisme onder invloed der neo-kantiaansche wijsbegeerte; hij schiep hierbij een schijnbaar nieuwe nomenclatuur, aan welke men even wennen moet om te doorgronden, dat men het wezen der zaak reeds meermalen in de geschiedenis ontmoet heeft na baanbrekende ontdekkingen op biologisch en natuurkundig gebied (GAUBIUS na HALLER's, KIESER na LAVOISIER's en GALVANI's ontdekkingen). De „Tiefenperson” is ten slotte terug te brengen tot een product van ontwikkeling, erfelijkheid, chemismen en mechanismen, of om in de taal van den schrijver te blijven, een „Biosystem” waarin „Hydraulik” en „Elektronik” samenwerken. Tot de „Hydraulik” wordt gebracht de vegetatieve doorstroming, die de hoofdzaak der „Protoplasma-dynamik” uitmaakt. Natuurlijk speelt de colloidchemie bij dit alles een groote rol, waarbij alles gericht is op compensatie, evenwichtsherstelling en streven naar harmonie.

Iedere functieuiting is voor de vegetatieve strooming een uitnoodiging tot aanpassing. Deze doorstrooming, die men bij de plant alleen en bij het dier naast den gesloten bloedsomloop aantreft, is het equivalent van het leven en daar zij onzichtbaar, in de diepte werkzaam en toch het bestemmende in de individu is, noemt hij het wezen der doorstrooming „Tiefenperson”.

De inwendige klierafscheiding staat in dienst van de vegetatieve regulaties. De beschouwingen van BOEKE over innervatie, celbegrip en organisme, waarin een protoplasmatische samenhang en functioneele eenheid, bij welke het celbegrip op den achtergrond treedt, wordt aangenomen, zijn een bevestiging voor het bestaan der vegetatieve doorstrooming, waarbij zuurstof als levenswekker en electrolyt geldt.

KRAUS geeft in zijn boek niet alleen een verrassend nieuwen kijk op tal van vraagstukken, ook biedt hij nieuwe vraagstukken ter oplossing, daar het bij is tot den dag van gisteren. Niet alleen die van BOEKE, ook de onderzoekingen van onze landgenooten HUYGHENS, VAN BEMMELN, WATERMAN, HAMBURGER, BRINKMAN, DE BOER en anderen, vindt men er in verwerkt. In een toekomstig leerplan van het geneeskundig onderwijs zal de syzygiologie en haar tweelingzuster: de geschiedenis der geneeskunde, een inleiding moeten vormen tot de klinische studie in engeren zin. Want KRAUS draagt der geschiedenis een goed hart toe, immers „Geschichte ist notwendige objective Voraussetzung der Naturwissenschaft”.

F. M. G. DE FEYFER.

Dr. A. WEBER, *Die Elektrokardiographie und andere graphische Methoden in der Kreislaufdiagnostik*. 200 bladz. met 139 afbeeldingen, Berlijn. JULIUS SPRINGER. 1926. Prijs: ing. f 10.80.

Sedert het verschijnen der leerboeken van KRAUS en NICOLAI en van HOFFMANN, beide vóór den oorlog, heeft er geen Duitsch leerboek van de graphische methodes van hartonderzoek het licht gezien, terwijl evenmin een der voortreffelijke buitenlandsche boeken in het Duitsch is vertaald. Deze feiten hebben WEBER uit Nauheim naar de pen doen grijpen, ten einde een modern leerboek te doen ontstaan, hetwelk in het bijzonder voor Duitschers, die door gebrek aan taalkennis de buitenlandsche werken niet begrijpen, zou zijn bestemd. Vandaar dan ook, dat vooral Deutsche toestellen en hun wijze van behandeling, bronnen van fouten en mogelijke stoornissen, wijze van onderhoud enz. uitvoerig worden besproken. Na een waardeerend woord over de voordeelen der aderkrommen, wordt lang stilgestaan bij al hetgeen wij aan de electriche registratie der hartswerking zijn verschuldigd; niet onaardig is de opmerking van een van de leerlingen van RIEGEL, die verzekerde, bij ieder gezond mensch elk type van ziekelijke afwijking van den radiaal-pols naar willekeur te kunnen registreeren in de roetkromme, waardoor praktisch gesproken het doodvonnis over deze ver-